

Finansira Evropska unija

IPA PROGRAM PREKOGRANIČNE SARADNJE
BOSNA I HERCEGOVINA - CRNA GORA

Projekat provodi:
Kulturni centar Trebinje

Projekat: *Život na granici BiH /CG*
- *Stare staze bezvremenog nasljeđa i tradicije*

Projekat: *Život na granici BiH /CG*
- *Stare staze bezvremenog nasljeđa i tradicije*

Ova publikacija je nastala uz finansijsku podršku Evropske unije. Njen sadržaj isključiva je odgovornost Kulturnog centra Trebinje i ne odražava nužno stavove Evropske unije.

Partneri:

GRAD TREBINJE

UDRUŽENJE IZDAVAČA I KNJIŽARA
CRNE GORE

CENTAR ZA KULTURU PLUŽINE

CENTAR ZA RAZVOJ
HERCEGOVINE

CENTER FOR
DEVELOPMENT
OF HERCEGOVINA

ŽENSKA AKCIJA
WOMEN ACTION

Turistički itinerer
Arhitektura kao destinacija

Arhitektura kao destinacija

Crna Gora

je jadranska i balkanska država koja se sa Bosnom i Hercegovinom graniči na zapadu. Osim Bosne i Hercegovine Crna Gora dijeli kopnene granice i sa Hrvatskom, Kosovom i Srbijom dok na Jaranskom moru granicu dijeli sa Italijom. Službeni jezik u ovoj državi je crnogorski, a valuta euro. Klima je u primorju sredozemna, u Skadarskoj zavali submediteranska, a u unutrašnjosti umjereno kontinentalna do planinska. Srednja ljetna temperatura u primorju, submediteranskom području Skadarske zavale i doline rijeke Zete iznosi oko 26 °C, u nižim područjima unutrašnjosti 18 do 20 °C, a na visokim planinama 10 do 14 °C. Srednja zimska temperatura najviša je u primorju, 8 °C, i submediteranskim dijelovima od 4 do 5 °C. Zahvaljujući sporom prodiranju globalnih trendova crnogorska kuhinja održala se u gotovo tradicionalnom obliku uz podrazumijevajuće kulinarske uticaje susjednih zemalja te tako dominiraju tradicionalna jela od mlijeka i mesa. Ponudeni itinereri aktivni su od 01. maja do 31. septembra, a maksimalno trajanje itinerera je tri dana. Smještaj je organizovan u hotelima i apartmanima A i B kategorije, a ishrana je u restoranima koji nude izbor različitih kuhinja od *fusion-a* do tradicionalne kuhinje regije.

Bosna i Hercegovina

je država situirana na zapadu Balkanskog poluostrva i graniči se sa Hrvatskom, Crnom Gorom i Srbijom. Službeni jezici su je bosanski, srpski i hrvatski, a valuta je konvertibilna marka (BAM). Klima Bosne i Hercegovine varira od umjereno kontinentalne u sjevernom dijelu Panonske nizije duž rijeke Save i u zoni podnožja do alpske klime u planinskim regijama i mediteranske klime u priobalnom području i području regije niske Hercegovine na jugu i jugoistoku zemlje. U sjevernom dijelu države, prosječna temperatura vazduha varira između -1 i -2°C u januaru i između 18 i 20°C u julu. Na nadmorskim visinama od preko 1000 m, prosječna temperatura varira od -4 do -7°C u januaru, a od 9 do 14°C u julu. Na Jadranskom primorju i u niskoj Hercegovini, temperatura vazduha varira od 3 do 9°C u januaru, a od 22 do 25°C u julu. Evidentirane su i ekstremne temperature od -41,8°C (niska) i 42,2°C (visoka). Nacionalna kuhinja je determinisana orijentom u centralnim dijelovima dok je na jugu evidentan uticaj mediteranske kuhinje.

Arhitektura kao destinacija

Kontakti:

Turistička organizacija Grada Trebinja
E-mail: tourist_trebinje@yahoo.com
www.gotrebinje.com
Tel.: +387 (0)59 273-410

Turistička organizacija Opštine Nikšić
E-mail: toniksic@t-com.me
<https://niksic.travel/>
Tel.: +382 (0)40 213 262

Turistička organizacija Opštine Bileća
E-mail: torgbileca@gmail.com
Tel.: +387 (0)59 371 864

Park prirode „Piva“, Plužine
E-mail: info@parkpiva.com
<https://www.parkpiva.com/>
Tel.: +382 (0) 40 270 069

Arhitektura kao destinacija

Arhitektura kao destinacija

Polazna tačka Trebinje (BiH):

1. dan

Dolazak u Trebinje do 10 časova, smještaj u hotel/motel/BB. Obilazak Muzeja Hercegovine, detekcija austrougarskih fortifikacija, odlazak na gradsku pijacu, obilazak česme barona Babića, Dučićevog spomenika Oslobođiocima, Trebinjskih platana i zelenila, spomenika Njegošu i Glidovom djelu posvećenom borcima protiv fašizma u II svjetskom ratu. Ručak je planiran za 14 časova i organizovan je tako da se gosti mogu unaprijed odrediti prema kuhinji koju preferiraju (Veganska, vegetarijanska, mediteranska, riba, meso, fusion). Opcioni obilazak Kamenih očiju, Pavlove pećine i fortifikacija na Straču. Večera oko 19 časova i slobodno vrijeme.

Muzej Hercegovine smješten je na lokalitetu Banj vir. Dr Safvet-beg Bašagić, bosansohercegovački književnik i naučnik, tvrdi da je tvrđava u Trebinju sagrađena u proljeće 1706. godine i da se grad Trebinje službeno zvao Banj vir. Tvrdnju zasniva na osnovu originalnog fermana koji se nalazi u Orijentalnom institutu u Sarajevu. "Muzej Hercegovine" sa okolnim objektima nalazi se na listi nacionalnih spomenika BiH.

Austrougarska utvrda Trebinje sastojala se od utvrđenog Strača, različitih baterija, odbrambenih kasarni i velikog broja žičanih prepreka. Takav odbrambeni sistem Austrougarska je gradila samo u Galiciji i Lombardiji (24 tvrđave). Mnogi historičari, amateri, ovaj fortifikacijski kompleks nazivaju i „Balkanskom linijom Mažino“ (Ligne Maginot).

Česma barona Babića je izgrađena 1890. godine "sposobnošću carskog podmaršala Đura baruna Babića" i postavljena na centralnom mjestu na gradskoj pijaci u centru Trebinja. Cijeli spomenik, osim gornjeg postamenta, nalazi se u izvornom obliku i svojim izgledom znatno doprinosi pejzažnoj vrijednosti, a česma je i danas u funkciji.

Na sjednici opštinskog vijeća Trebinje, 20. februara 1890. godine, donesena je odluka da se u Trstenom kod Dubrovnika (Hrvatska) kupi 20 sadnica platana i da se posade na zemljištu u centru grada u redu i obliku velikog pravougaonika. Iste te godine u Trebinje je došao Franjo Bratusi, vrtlar koji je imao obavezu da njeguje platane, ali i drugo rastinje.

Trebinjski spomenik pjesniku Njegošu je prvi spomenik Njegošu ne samo na prostoru bivše Jugoslavije, nego i šire. Autor ovog spomenika je kipar Toma Rosandić koji je i autor skulpture „Igrali se konji vrani“ koja se nalazi ispred zgrade Narodne skupštine Srbije u Beogradu. Postament je oblikovao Dragiša Brašovan, poznati arhitekta.

Spomenik žrtvama fašizma u II svjetskom ratu završen je 1953. godine, a njegov autor je Nandor Glid, svjetski poznati kipar i nekadašnji rektor beogradskog Univerziteta umetnosti (1985-1989). Glid će ostati upamćen, prije svega, po spomeniku žrtvama fašizma (Mathauzen 1958 godina), spomeniku na Brdu sjećanja (Jerusalim), monumentu žrtvama (Dahau 1968. godina i Šumaricama (Kragujevac) u kojima su, kako je to primjetio jedan likovni kritičar, "zauvijek ostale okamenjene stravične uspomene na jevrejsku tragediju i užase koji su Jevreje pratili tokom rata - ali ne samo onda".

„Kamene oči“ imaju značaj u okviru medijevalnih studija. Prirodni su fenomen jer se zaista vidi da ih je priroda stvorila, a kulturološki jer je ljudska ruka dotjerivala „stolicu“ koja je kompaktni dio „očiju“ i, gledajući izdaleka, izgleda kao brada te sve skupa podsjeća na kruto muško lice.

Jedna od legendi bazirana je i na narodnom predanju koje kaže da je u Pavlovu pećinu dolazio sveti apostol Pavle pa joj otuda i ime "Pavlova pećina".

2. dan

Doručak i odjava iz hotela/motela/BB do 9 i 30 časova. Put za Bileću koja je udaljena od Trebinja 31 kilometar traje oko 45 minuta. Obilazak Vijenca-starog gradskog jezgra i današnjeg centra Bileće. Polazak za Plužine je planiran oko 12 časova, a dolazak u Plužine oko 15 časova sa napomenom da dužina putovanja od Bileće do Plužina (Udaljenost 118 kilometara) preko Nikšića zavisi od stanja na graničnom prelazu Deleuša. Dolazak u Plužine i smještaj u hotel/motel/BB i tradicionalni ručak. Nakon ručka planiran je obilazak Soko grada, kule Lazara Sočice i obilazak Plužina. Večera je planirana za 20 časova i biće organizovana u skladu sa željom gostiju (Riba ili meso). Nakon večere slobodno vrijeme.

Vijenac-starog gradskog jezgra postaje centralna gradska zona pod posebnom brigom arhitekata i građevinaca koji su došli u Bileću da, u vrijeme Austrougraske, grade kasarne i utvrde. Prema onome što se danas da vidjeti ti austrougarski neimari dijelom su uvažili i autohtoni način gradnje (kombinovanje klesanog kamena sa tadašnjim evropskim arhitektonskim manirom). U centralnom djelu grada sagrađena je i crkva sv. Save, ali u romansko-gotskom stilu, a sam projekat je stigao iz Beča.

Soko grad, ispod brda Sokola iznad Šćepan Polja, je bio prestonica Hercegovine. U njemu je stolovao Sandalj Hranić (1932 - 1435). Posle Sandaljeve smrti, pa sve do pada pod Turske, Soko grad je bio u rukama Hercega Stefana Vukića (1435 - 1466).

Kula Lazara Sočice je kulturno-istorijski objekat koji se tretira kao vrijedno arhitektonsko djelo, profani i memorijalni objekat. Kula nema odlike arhitekture evropskih stilova, a naglašeni su prozorski otvori, i otvor vrata, kao i ulazno stepenište. Kula je zidana obrađenim kamenom, a kod izgradnje korišteni su samo prirodni materijali.

Arhitektura kao destinacija

3.dan

Tradicionalni doručak (skorup, domaća pogača i varenika-domaće mlijeko) i odjava iz hotela/motela/BB do 9 i 30 časova. Doručak i polazak za Nikšić. Dolazak u Nikšić oko 10 časova i 30 minuta. Obilazak Nikšićkog bedema i dvorca kralja Nikole. Ručak oko 14 časova. Nakon ručka opcioni obilazak pećine pod Trebjesom. Put za Trebinje i obilazak starog grada Klobuk. Povratak u Trebinje do 18 časova.

Nikšićki bedem je građevina sa koje se vidi cijeli Nikšić, mjesto gdje su se vijekovima vodile bitke, a posljednja je viđena 1878. godine kada je kralj Nikola pobjednički ušao u grad. Pretpostavlja se da je napravljen još u vrijeme kada su Rimljani bili na ovim prostorima.

Dvorac kralja Nikole sagrađen je po planu Josipa Sladea, arhitekta iz Trogira. Ova reprezentativna građevina podignuta je za potrebe crnogorskog dvora. Zidan je od poluobličastog tesanog kamena. Fasade su oživljene bogato naglašenim prozorima. Dvor je služio kao ljetnja rezidencija crnogorskom vladaru.

Putopisac Evlija Čelebija je u drugoj polovini XVII vijeka opisao stari grad Klobuk kao čvrstu i malenu tvrđavu u kojoj je 20 pločom pokrivenih kuća i odžak Jusuf-bega, tadašnjeg dizdara. Pored toga Čelebija je u gradu zabilježio jednu malu džamiju, banju (hamam) i gotovo srušen han.

Turističke agencije zadržavaju pravo korekcije sadržaja i trajanja itinerera uz prethodno obavještanje gostiju!

Arhitektura kao destinacija

Ovaj turistički itinerer nastao je kroz aktivnosti projekta "Život na granici BiH / CG - stare staze bezvremenog naslijeđa i tradicije" koji se sprovodi na području grada Trebinja i opštine Bileća u BiH te opština Nikšić i Plužine u Crnoj Gori.

Opšti cilj ovog projekta je razviti funkcionalnu međusektorsku saradnju i povezati kulturno-istorijsku i prirodnu baštinu sa turizmom u prekograničnom području.

Specifični cilj je stvaranje i promocija zajedničkih prekograničnih turističkih proizvoda ohrabriranjem partnerstava u kulturi i turizmu i obnavljanjem zanemarene kulturne i istorijske baštine u projektnom području.

Glavne projektne aktivnosti su:

- Mapiranje nedovoljno valorizovanih objekata i lokacija kulturno-istorijske baštine koji će biti uključeni u zajedničke turističke prekogranične proizvode Trebinja, Bileće, Nikšića i Plužina;
- Razvijanje digitalnih i štampanih prezentacija nove turističke ponude u prekograničnom području zasnovanih na tradicionalnim vezama i običajima;
- Izrada zajedničkog plana za standardizovano i održivo upravljanje kulturno-istorijskim spomenicima, lokacijama i objektima identifikovanim na projektnom području;
- Revitalizacija kulturno-istorijske baštine kroz "pilot intervencije" u obje projektne zemlje;
- Komunikacijske i promotivne aktivnosti koje uključuju štampane, digitalne i video alate i pristupe.

Vodeći aplikant i koordinator projekta je Javna ustanova "Kulturni centar" Trebinje, a partneri iz BiH su Grad Trebinje i Udruženja građana "Centar za razvoj Hercegovine" i "Home. Projektni partneri u Crnoj Gori su JU "Centar za kulturu" Plužine, NVO "Ženska akcija" i "Udruženje izdavača i knjižara Crne Gore".

Realizacija projekta počela je u januaru 2018. godine, a projekat traje 16 mjeseci. Ukupna vrijednost projekta je 331.712,56 eura od čega Evropska unija finansira 85% sredstava, a preostali iznos kofinansiraju Grad Trebinje, JU "Kulturni centar" Trebinje i JU "Centar za kulturu" Plužine.